

Foto YVONNE PIETERS

DE STEENTOR
10 JAN 2006

Via het speciale toetsenbord op haar schroot zet Gea Duister alles wat wordt gezegd razendsnel om in geschreven tekst.

Schrijftolk vertaalt uitleg docent én mop

door MIJNKE SCHUTHOF
VELUWE

Razendsnel vliegt de ene na de andere zijn voorbij op het scherm van de laptop. Via een speciaal toetsenbord, het Keyboard, vertaalt schrijftolk Gea Duister uit Nijkerk gesproken woorden naar geschreven tekst voor dove en slechthorende mensen. 'Ik ben de oren van die persoon.'

Meedoen aan een vergadering, een cursus volgen, een gesprek met de dokter, een kerkdienst bijwonen of naar een verjaardag gaan: allemaal 'gewone' zaken die helemaal niet zo vanzelfsprekend zijn voor iemand die niet of nauwelijks kan horen. In zo'n situatie is het handig als er iemand is die voor 'ondertiteling' kan zorgen. Zoals de schrijftolk. Veel mensen hebben nog nooit van het beroep gehoord, weet Gea Duister, en hebben geen idee wat de mogelijkheden zijn.

'Ik typ alles in wat wordt gezegd en door wie. Het toetsenbord is aangesloten op de laptop en via het beeldscherm is het gesprokene direct zichtbaar. Als er meerdere dove of slechthorenden tegelijk aanwezig zijn, gaat de tekst via een beamer naar een pro-

jectiescherm. Daarmee is het voor iemand die slecht hoort ineens wel mogelijk om net als een ander aan dat werkoverleg deel te nemen of de uitleg van de docent in de klas te volgen. Of naar een verjaardag te gaan en mee te kunnen doen met de gesprekken. 'Je hoeft als dove in ieder geval niet meer achter de geraniums.'

Dankzij het speciale Keyboard - dat ook wordt gebruikt voor het ondertitelen van televisieprogramma's - hoeft een schrijftolk geen afzonderlijke letters in te tikken. Het 'zelfdenkende' bord zet de toetscombinaties direct om in lettergrepen. De tolk vertaalt de gesproken tekst letterlijk of vat deze samen.

Gebourtenissen

Duister geeft niet alleen door wat de spreker vertelt, ze beschrijft ook zoveel mogelijk alle andere geluiden en gebeurtenissen in de omgeving voor haar cliënt. Bijvoorbeeld een deur die opengaat en iemand zegt: er is telefoon voor meneer Jansen. Zo weet ook de dove persoon waarom die meneer Jansen ineens opstaat en wegloopt. En als een van de klasgenoten een mop vertelt of een scheet laat, typ ik dat ook in. Dan kun je meelachen en hoor je veel meer bij de groep. Want het is

niet leuk als iedereen om je heen moet lachen en jij weet niet waarom.'

Pakweg twintig jaar geleden deed Duister als audiologie assistente gehooronderzoeken in het ziekenhuis. Na jaren administratief werk bleef het werken met en voor mensen kriebelen. Ze wilde leren voor tolk gebarentaal - een fulltime opleiding van vier jaar. 'Dat red ik niet met drie opgroeiende kinderen. Toen ontdekte ze de eenjarige opleiding tot schrijftolk. 'Dat sprak me meteen aan.'

Inmiddels heeft Duister de opleiding bijna afgerond. 'De enige makke is dat ik meer ervaring moet opdoen om nog meer snelheid te krijgen.' Door de bekendheid met het beroep zijn de stageplekken beperkt. Jammer, vindt Duister, want een schrijftolk is in veel gevallen een uitkomst en tolkuren worden vaak vergoed.

Duister heeft ondertussen al van alles nageleefd om te oefenen, van televisieprogramma's tot op band opgenomen interviews van studenten. 'In het begin kon ik de Telepusies niet eens bijhouden', lacht ze. Ze zit nu op 350 tot 400 aanslagen per minuut. Dat moeten er 500 worden, de gemiddelde spreksnelheid. En nagenoeg foutloos, want een klein tikfoutje kan leiden tot grote misverstanden. In circa drie tot

Schrijftolk op proef

De schrijftolk, een officieel erkend beroep, kan worden ingezet in het onderwijs, bij werkvergaderingen, sollicitaties, doktersbezoek, ouderavonden enzovoort. De opleiding tot schrijftolk - aan de Hogeschool van Utrecht - bestaat nu vijf jaar. Landelijk zijn er 24 schrijftolken actief. Op dit moment zijn tien studenten zover dat zij kunnen tolken voor cliënten, hoewel in een iets lager tempo. De UWV of CVZ vergoedt in veel gevallen de kosten. Daarnaast kan iemand die nog geen tolktoekenning heeft, nu twee keer kosteloos een schrijftolk (een koppel of één studentenschrijftolk) proberen. Een schrijftolk is doorgeefluik en bemoeit zich niet met de gesprekken. Meer informatie via de website van Gea Duister, www.schrijftolknoedig.nl of 06 21226890.

vier jaar valt de snelheid zelfs op te voeren tot zo'n 800 tekens.

Soms moeten mensen een drempel over om een tolk in te schakelen, beset ze. 'Het valt op als er ineens iemand bij je komt zitten in de klas. Maar dat duurt meestal een week of twee. Dan is iedereen eraan gewend.'